Prvá slovenská učebnica fyziky od PhDr. I. B. Zocha

Pôsobenie PhDr. Ivana Branislava Zocha v Revúcej je spojené s mimoriadne záslužnou prácou, vypracovaním slovenských učebníc. V roku 1869 mu vyšla prvá slovenská učebnica fyziky pod názvom *Physika čili silozpytpre slovenské gymnásia, reálky a domáco poučenie dľa najnovšieho stavu vedy vzdelal Dor. Ivan Branislav Zoch, ver. riad. učbár Math. a Phys. na slov. ev. a. v. veľgymn. vo V. Revúci a úd viac tu-i cudzozemských učených spolkov.* Učebnica s vyše dvesto obrázkami, ktoré nielenže sám kreslil, ale aby mohli byť vytlačené, aj sám vyrezával do dreva a tak robil štočky pre tlač, bola vydaná v Skalici tlačou Synov Fr. X. Škarniclu. Na tú dobu to bola veľká odvaha vydať učebnicu vo vlastnom náklade.

Hneď v úvode je venovanie: *„Blahorodnému pánovi pánu Pavlovi G. Cochiusovi kupcovi, svojmu štedrému dobrodincovi, pri vedeckých štúdiách a prácach veľkoduš nemu podporovateľovi, drahému svojmu ujcovi so všetkou vďačnosťou venuje spisovateľ.* "

V „predmluve" mu ďakuje za veľkodušné dobrodenie, ktorým mu umožnil vzdelávať sa v prírodných vedách, lebo tak sa stal vynálezcom a za vynález z parížskej výstavy dostal pochvalu. Zoch si uvedomuje, že jeho *Physika ...* je prvou slovenskou učebnicou fyziky, o čom 18. septembra 1868 vo svojej „predmluve" píše: *„Jakej uznalosti prvý, s veľkým nákladom spojený pokus slovenskej physiky dojde - dokáže počet odberateľov; no tým dokáže sa aj stupeň schopnosti národa slovenského pre vedu a pokrok.*"

Učebnica fyziky má 123 strán a je rozdelená do ôsmich statí takto: *Všeobecné vlastnosti telies, Úkazy síl molekulárnych, Úkazy rovnováhy a pohybu, O zvuku (Akustika), O svetle (Optika), O teple (Thermika), O mlune (Electricitas)* a *Úkazy vo vesmíre.*

Zoch si bol vedomý predovšetkým svojho prínosu do oblasti akustiky, o čom písal aj v učebnici. V článku *O zvuku* v súvislosti s rýchlosťou šírenia zvuku na strane 82 uviedol: *„Týmto spôsobom určil rýchlosť zvuku v povetrí Humboldt, Gay-Lussac, Bouward, Arago a Prony na 332 m, čili 1038′ za sekundu* pri 0 °*C. Jednoduchšie spôsoby ku meraniu rýchlosti zvuku v plynoch vôbec vynašli Dulong, Wertheim a Zoch."* Toto je najzávažnejší Zochov prínos do fyziky.

Zdroj: Dušan Dubovský - Revúca kolíska slovenského stredného školstva